

Зайко Л. Я. Підготовка фахівців спеціальності 061 «Журналістика»: сучасні виклики. Scientific and pedagogic internship «Innovative methods of the organization of the education process for the specialties "Journalism" and "Management of Socio-Cultural Activity" in Ukraine and EU countries"» : Internship proceedings, February 22 – April 2, 2021. Wlaciawek : Izdevnieciba "Baltija Publashing", 2021. P. 17–20.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 061 «ЖУРНАЛІСТИКА»: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Зайко Л. Я.

кандидат філософських наук,
асистент кафедри журналістики та дидактичної філології
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Завдяки інтернет-технологіям відбулося розширення життєвого та комунікативного простору людини. Актуальність даної теми безсумнівна в часи функціонування інформаційного суспільства та значного впливу мас-медійної інформації на свідомість аудиторії. Одним з акторів цього процесу є журналіст, як автор інформаційного продукту.

З метою виробництва якісного журналістського продукту для різноманітних платформ: друкованих періодичних видань (преси), радіо, телебачення, онлайн-медіа необхідний розвиток критичного мислення саме його автора. Журналіст має бути самостійною особистістю відкритою до пошуку та усвідомлення суперечностей, уміти здійснювати пошук нової інформації, методів, доказів та перевірку обґрунтованості фактів.

Вміння критично мислити для фахівців-журналістів також необхідне для набуття навичок саморегулювання при створенні інформаційного продукту. Адже саме через смисли, вкладені у нього мас-медіа і має вплив на аудиторію. Тому розуміння необхідності процесу саморегуляції є одним з важливих

чинників у цій професії. Діючий голова Комісії з журналістської етики А. Куликов зазначає, що «...саморегуляція – це коли ми, хто працює у журналістиці, домовляємось між собою, що дотримуємось професійних стандартів та етичних принципів, виготовляючи продукт для вас, нашої аудиторії, і самі ж забезпечуємо виконання цих зобов'язань, спостерігаючи за діяльністю одні одних та визнаючи тих і те, хто і що порушує ці принципи й стандарти» [1, с. 5]. Отже, дотримання професійних стандартів, які є зазначеними у Кодексі етики українського журналіста [1, с. 85–87], етичних норм журналістської діяльності є надважливими складниками підготовки фахівців цієї спеціальності.

Існують небезпечні впливи мас-медійного продукту на підліткову аудиторію. Зокрема, експертка з питань безпеки дітей, психологиня, керівниця навчального проєкту з безпеки «#iKiD» О. Лізвінська зазначає: «Маніпуляція батьківськими страхами або реальна загроза – кожен дорослий і батьки вважають по-різному, коли йдеться про соціальні мережі і групи в них. Але мій досвід показує, що ризик є. Все частіше ситуації зі світу віртуального мають цілком реальні наслідки, часто трагічні. Онлайн-світ для дітей і підлітків – це ще один світ, який для них важливий, у якому вони спілкуються, дружать, заводять знайомства» [2]. Наголосимо, що й телеконтент не завжди відповідає вимогам професійного висвітлення тем за участі неповнолітніх осіб, про що свідчать скарги, які надходять до Комісії з журналістської етики [1, с. 45–49].

Відбувається активне входження у віртуальну (або ж навіть додаткову, розширену) реальність людей не лише нового z-покоління, а й представників усіх без виключень поколінь. В умовах гібридних воєн підвищується ризик отримання фейкової інформації, дезінформації, можливі активні інформаційні впливи на виборчі процеси через контент соціальних мереж на формування громадської думки та інші ризики мас-медійного впливу на аудиторію.

Базуючись на дослідженні інтернет-контенту за словами О. Сичевського (варшавський дослідницький центр Emerging Futures Institute) «для того, щоб розсварити Польщу та Україну у період з січня 2018 року до квітня 2020 року з

різних прокремлівських вебсайтів та акаунтів у соцмережах було здійснено серію з 5-6 скоординованих атак. Для того, щоб посіяти розбрат, використовувалися як теми історичних конфліктів, так і поточні події, які також можна було інструменталізувати, пов'язуючи з історичними наративами» [3].

Як зазначив В. Єрморенко: «Для західного суспільства це показало, якою є дилема поміж свободою і безпекою, з якою ми стикаємося в Україні принаймні з 2014 року. Знайти баланс між свободою і безпекою є дуже важко, але його потрібно знайти, бо якщо демократії самі себе не захистять, то не буде свободи» [3]. Ці небезпеки актуалізують важливість уваги до професійної підготовки журналістів – виробників інформаційного продукту.

Завдяки підвищенню кваліфікації навчальних онлайн-курсів «Журналістика даних» і «Підходи, інструменти та методи перевірки інформації» у межах проєкту «Використання даних у боротьбі проти маніпуляції та дезінформації» (Чеська громадська організація Асоціації з міжнародних питань, ГО Інтерньюз Україна та Texty.org.ua) проведено семінари для студентів Житомирського державного університету імені Івана Франка «Журналістика даних» [4] та «Інструменти для перевірки інформації» [5].

З метою підвищення якості фахової підготовки журналістів до освітніх компонент введено теми практичних занять: використання інструментарію для перевірки авторських робіт – ОК «Професійні стандарти»: «Авторське право та відповідальність за його порушення»; використання інструментарію для побудови графіків на базі відкритих даних – ОК «Програмно-комп'ютерне забезпечення роботи журналіста»: «Побудова графіків на основі відкритих даних. Підготовка журналістського матеріалу»; використання невербальної комунікації – ОК «Основи професійних комунікацій»: «Функції спілкування. Етапи спілкування у професійній комунікації»; «Невербальні засоби спілкування»; використання інструментів верифікації візуального контенту –

ОК «Технічні засоби журналістської діяльності»: «Інтернет-безпека», «Інтернет-видання як платформа для журналістської діяльності».

Отже, в процесі фахової підготовки студентам необхідно оволодіти основними методами розвитку критичного мислення, знанням та дотриманням професійних стандартів, журналістської етики, основ інформаційної політики та фахової безпеки, комунікативними навичками, інструментарієм для пошуку та верифікації даних, ознайомленням з поняттями авторського та суміжних прав та інших складників, що свідчить про активні виклики сучасності.

Література:

1. Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики: аналітико-довідковий збірник / за заг. Ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, О. Погорелова. Київ: Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с.

2. Лиховид І. Новий синій кит. *День*. 2021. № 21. 9 лют. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/novyuy-syniy-kyt?fbclid=IwAR2EOEoP7hlP5i8ZkmsiQfLi6lhvyauiSFuuzKeVdlMgpknFnXiwIbHJ9H0> (дата звернення: 09.03.2021)].

3. Щур М. «Якщо демократії себе не захистять, не буде свободи». Як спільно боротися проти дезінформації? *Радіо Свобода*. 2021. 12 лют. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/protydiya-dezinformatsiyi/31098847.html?fbclid=IwAR0RqlGSOqfMnesdV66zboNMwWKfzn1-J2mjeGNPq82W6aO1bdLFZ64tkH0> (дата доступу: 13.02.2021).

4. «Журналістика даних» – інформативно, цікаво, корисно! *Сайт Checkregion-ua.info*. 2020. 26 лист. URL: <https://www.checkregion-ua.info/seminar-zhurnalistyka-danykh-informatyvno-tsikavo-korysno/> (дата звернення: 9.03.2021).

5. Чи уся інформація мас-медіа є правдою? *Сайт Checkregion-ua.info*. 2020. 28 лист. URL: <https://www.checkregion-ua.info/chy-usia-informatsiia-mas-media-ie-pravdoi/> (дата звернення: 9.03.2021).